

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ЕКОЛОГІЗАЦІЇ

Софія Антонівна ПЕВЕНЬ,

*студентка Національного аерокосмічного
університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут» гуманітарно-
правового факультету,
<https://orcid.org/0000-0003-3318-5577>*

Вже сьогодні кожен з нас по всьому світі піддається наслідкам зміни клімату, що впливає на здоров'я. В цьому році одночасно з доповіддю ВООЗ, було опубліковано відкрите звернення медиків та вчених до урядів, у якому вони закликали вкладати більше коштів у боротьбу зі зміною клімату та діяти на цьому напрямку так само швидко та рішуче, як під час боротьби з пандемією. «Тільки зі здоровими екосистемами ми можемо підвищити рівень життя людей, протидіяти зміні клімату та зупинити руйнування біорізноманіття». – висловилося ООН на Всесвітньому дні довкілля 2021 р.

Над збереженням екології почали замислюватися ще в другій половині 20 століття. Так в 1972 році було проведено Стокгольмську конференцію ООН з навколишнього середовища, де прийняли Стокгольмську декларацію, яка визначила 26 принципів екологічно коректної поведінки держав, та Програму дій (пізніше Програму ООН з навколишнього середовища).

Міжнародною спільнотою були розроблені та прийняті наступні документи в галузі екології: Конвенція Організації Об'єднаних Націй з освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) про охорону всесвітньої і культурної спадщини 1972р., Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення 1973р.; Бонська конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин 1979р., Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані 1979р., Конвенція ООН із морського права 1982р, Угода про тропічні ліси 1983р та Паризька угода, яка стала найважливішою в історії екологічного руху планети та інші.

В 2019-2021 роках зростає актуальність та необхідність застосування норм й принципів міжнародного публічного права спрямованих на охорону навколишнього середовища й раціонального поводження з ресурсами, бо ризики стали помітнішими. У 2021 році міжурядова група вчених під егідою ООН оприлюднила великий звіт, що увібрав у себе найважливіші кліматичні дослідження останніх десятиліть. Висновки звіту були сенсаційними: науково доведено, що діяльність людини безпосередньо впливає на довгострокові зміни екології та клімату. До того ж, з'ясувалося, що навіть при виконанні всіх обіцянок країн у рамках Паризької угоди, земна куля до кінця століття все одно нагріється на 2,7 градуса, що означає неминучу катастрофу. Тому країнам вже сьогодні потрібно взяти на себе нові зобов'язання та суттєво прискорювати скорочення викидів.

8 жовтня 2021 року всьому світу стала відома Резолюція 48/13, ухвалена Радою з прав людини. Вона стала знаковою через те, що вперше затверджує право людини на чисте, здорове та стійке довкілля. Вищезгадана резолюція

не лише визнає право на чисте, здорове та стійке навколишнє середовище як право людини, яке необхідне для повного здійснення всіх прав людини, а також зазначає, що дане право пов'язане з іншими правами й чинним міжнародним правом та підтверджує, що заохочення прав людини на чисте, здорове, стійке довкілля вимагає повного виконання багатосторонніх природоохоронних угод відповідно до принципів міжнародного права довкілля. Україна стала однією з тих сорока трьох країн, що проголосували за прийняття Резолюції 48/13.

Вирішити актуальні екологічні проблеми Україні допоможе активне міжнародне співробітництва всіх країн у цій сфері. Це зумовлено глобальним характером екологічних проблем; транскордонним характером забруднення навколишнього середовища; міжнародними зобов'язаннями України щодо охорони навколишнього природного середовища; необхідністю міжнародного обміну досвідом і технологіями, можливістю залучення іноземних інвестицій. Україна є учасником понад 20 міжнародних конвенцій та двосторонніх угод, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища. Відповідно до цього в Україні є міжнародні зобов'язання щодо навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки впливають з положень вже ратифікованих а також тих, що знаходяться в стадії розгляду конвенцій та угод. Виконання зобов'язань весь час потребує приведення внутрішнього законодавства у відповідність з нормами міжнародного права й урахування існуючої міжнародної практики під час розроблення нових законодавчих актів.

Сучасне екологічне право України, що формується на принципово нових національних засадах і державній політиці, на верховенстві права, ґрунтується на забезпеченні екологічної безпеки й підтриманні екологічної рівноваги на території держави. Сьогодні ми можемо сміливо констатувати, що всі прогалини в сфері охорони довкілля і екологічної безпеки, що утворився одразу після проголошення незалежності ліквідовано. За ці роки в Україні прийнято кілька десятків законів та кодексів що регулюють всю гамму екоправових відносин у державі. Найголовніші з них: стаття 16 Конституції України визначає, що екологічна безпека – це обов'язок держави. Стаття 50 Конституції України гарантує громадянам право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, а стаття 66 Конституції України наголошує на обов'язку кожного не заподіювати шкоду природі та на відшкодування завданих збитків.

Проте, стан довкілля в Україні є незадовільним. Комітет з питань екологічної політики та природокористування стверджує, що проблема недостатнього контролю є, тож, без контролю не буде працювати жоден, навіть найкращий, закон. Штрафи, установлені українським законодавством, все частіше перестали стримувати порушників. Аналіз стану розвитку екологічної сфери у середніх містах України свідчить про наявність у них негативних тенденцій, а саме зменшення чисельності населення, зростання кількості пересувних джерел та рівня захворюваності населення. Виявлено, що високий рівень екологічного розвитку належить до Івано-Франківська, який є лідером за рівнем озеленення, найменшим накопиченням відходів 1–3 ступеня небезпеки, викиди забруднюючих речовин у повітря від стаціонарних і пересувних джерел є найменшими. Мелітополь має середній рівень та є лідером за показниками споживання питної води та характеризується хорошими показниками з

очищення стічних вод, значними витратами на природоохоронну діяльність та низьким рівнем викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Міста Луцьк та Рівне характеризуються рівнем розвитку життєдіяльності екологічної сфери нижче середнього через велику кількість викидів забруднюючих речовин в атмосферу, низький рівень озеленення насаджень. Крім того, у Рівному найвищі показники по утилізованості відходів та найменші витрати на природоохоронні заходи. До того ж в деяких областях діють програми спрямовані на стабілізацію та поліпшення стану навколишнього природного середовища (Миколаїв, Кривий ріг, Краматорськ). Однак, цього замало для того щоб всі люди в Україні були екологічно захищеними, цьому повинна сприяти держава: екологічні програми на міському та обласних рівнях швидко розвинуть обертів за допомогою небайдужих громадян, громадських організацій та активістів, що поступово призведе до рішучих дій.

Екологія починається з простого: щороку кожен українець використовує близько 500 поліетиленових пакетів, в той час як у ЄС цей показник наближається в середньому до 90 пакетів. Всього близько 6% від їх загального числа направляються на переробку. Вже сьогодні вступив в силу Закон України «Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України», і це є ще одним важливим елементом всієї картини нашої екологічної держави.

Отже, Україна має рухатись шляхом до гармонізації національного природоохоронного законодавства, вимог і стандартів екологічної безпеки господарської діяльності та всебічної адаптації їх до західноєвропейського екологічного простору. Поряд з цим екологічний стан навколишнього природного середовища, рівень і характер природокористування та природоохоронних заходів, екологічність застосовуваних технологій тощо також мають максимальною мірою відповідати західноєвропейським стандартам.

Питання екологізації на нашій планеті потрібно починати вирішувати в межах кожної країни окремо. Екологічні проблеми вимагають комплексного підходу до їх оцінки, висвітлення засобів масової інформації, тиску та людської діяльності. Якщо кожна держава буде усвідомлювати вплив та наслідки своїх дій чи бездіяльності по відношенню до навколишнього середовища, то крок за кроком, усі разом, ми зможемо недопустити глобальних проблем зі здоров'ям людства та катастроф, пов'язаних з критичною нестачею прісної води та її закисленням, хімічних ризиків, аварій та втрати біорізноманіття.